

PROBLEMI DELOVNE PRODUKTIVNOSTI IN KMETIJSKE PROIZVODNJE

(Nadaljevanje s 1. strani)

Splošna ocena leta 1956 kaže, da je dala politika stabilizacije pozitivne rezultate tako glede urejevanja notranjih odnosov v gospodarstvu kakor tudi glede ugodnejšega razvoja izvoza in tvorbe nujnih zalog. Ti momenti bodo posebno važni z gledišča leta 1957, v katerem lahko prav zaradi teh rezultatov pričakujemo hitrejši in ugodnejši razvoj gospodarske aktivnosti in na tej osnovi nadaljnje pozitivne spremembe v vsej razdelitvi, posebno pa glede izboljšanja življenjskega standarda, zlasti mestnega prebivalstva.

Pomen teh rezultatov pa vendarle zmanjšuje dejstvo, da so bili doseženi pri neizpremenjeni višini narodnega dohodka in ob večji uporabi inozemskih sredstev. Kakor smo že poudarili, leži glavni vzrok, zaradi katerega je izostalo povečanje dohodka v letu 1956, v nizki oziroma zmanjšani kmetijski proizvodnji, brez katere ni mogoče doseči trajnejše stabilizacije gospodarskih razmer. Nadaljnji koraki glede razvoja

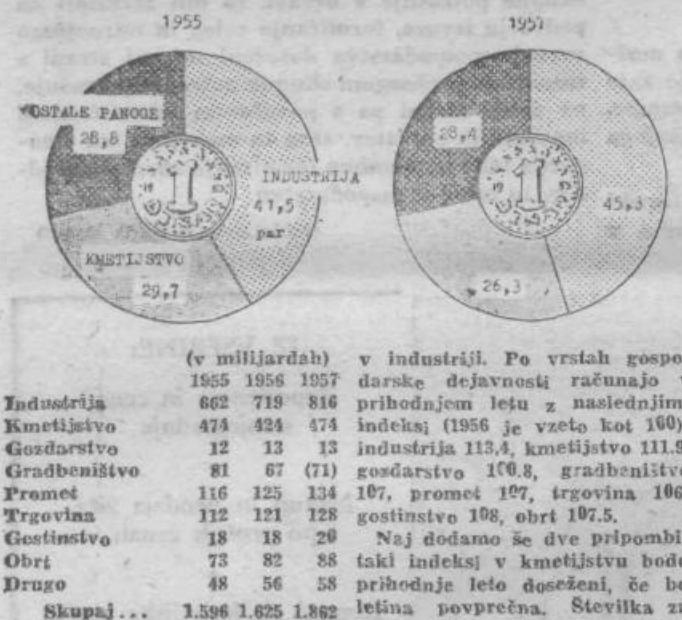
gospodarstva in njegovega urejevanja so potemtakem najbolj neposredno vezani na temeljne spremembe stanja v kmetijstvu.

Drugi razlog leži v nezadostnem porastu delovne proizvodnosti v vsem gospodarstvu. Čeprav lahko pričakujemo, da se bo letos povečala delovna proizvodnost v nekmetijskih dejavnostih, je vendar to zvečanje nezadostno glede na znatne rezerve, ki se v tem pogledu še vedno skrivajo v našem gospodarstvu. V 10 mesecih letošnjega leta znaša skupen nivo proizvodnje v primerjavi z lanskim letom 100, medtem ko beleži zaposlenost indeks 98. Do konca leta lahko pričakujemo nadaljnje izboljšanje, ki bo povzročilo, da bodo ti odnosi ugodnejši. V posameznih industrijskih vejah, kjer so bili proizvodni pogoji in preskrba z energijo bolj normalni, so bili doseženi tudi boljši rezultati glede delovne proizvodnosti (premog, električna energija, barvasta in črna metalurgija itd.), medtem ko so zabeležili v vejah in na področjih, kjer so bile motnje v proizvodnji, ali kjer je bilo treba proizvodnjo preusmeriti, znižanje (kovinska, tekstilna industrija itd.).

Razen zaostajanja kmetijske proizvodnje ustvarja čedalje večje težave v gospodarstvu nezadosten razvoj prometa in prometnih zmogljivosti v celoti. Znano je, da razvoj prometa že več let ne gre vstric s pospešenim povečanjem industrijske proizvodnje in znatnim povečanjem naše skupne mednarodne izmenjave. Težave, ki izhajajo iz tega neskladja, so bile tudi v letu 1956 zelo občutne. Zato je trpel tako naš izvoz in uvoz kakor tudi ves notranji promet. Tako se kot eden izmed najbolj perečih problemov gospodarstva postavlja nujnost pospešene razširitve prevoznih zmogljivosti v vseh vejah prometa.

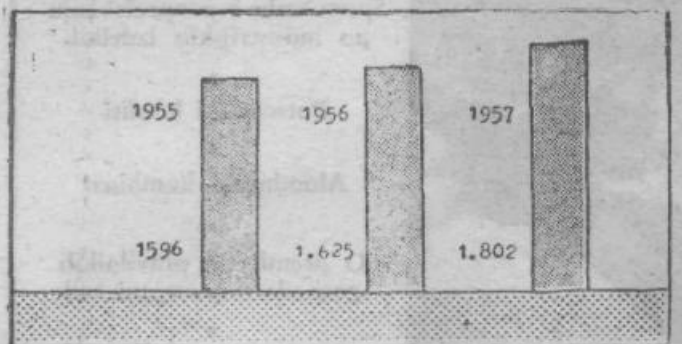
V neposredni zvezi z vprašanjem življenjskega standarda in zaostajanja potrošnje mestnega prebivalstva je tudi nezadosten razvoj stanovanjsko komunalnih in drugih dejavnosti, ki spadajo v družbeni standard (šolski prostor). Čeprav smo v zadnjih letih zabeležili povečane naložbe v korist razvoja teh dejavnosti, obseg teh naložb pa le ni dosegal znatno naraslih potreb na tem področju, tako da postajajo tudi te iz leta v leto čedalje bolj akutne.

V VSAK DINAR DRUŽBENEGA PROIZVODA VNAŠA

Po predlogu plana družbeni bruto proizvod najbolj narašča

GIBANJE DRUŽBENEGA PROIZVODA

čano. Zato predstavljajo te številke le oceno. Ko primerjamo podatke z lanskim letom 1955, moramo upoštevati, da so cene letos nekoliko porasle. Če bi tudi podatke za lansko leto preračunali na sedanje cene, tedaj je lani družbeni proizvod znašal skupno 1.656 milijard ali 94.335 din na prebivalca. Bil je torej nekaj višji kakor letos, predvsem zato, ker je bila kmetijska proizvodnja večja, pravzaprav pa tudi obseg gradbenih del.

Po predlogu plana naj bi družbeni proizvod v prihodnjem letu porasel v primerjavi z letošnjim letom za približno 180 milijard ali 11 %. Povečanje na prebivalca bi znašalo 9 % (ker se število prebivalstva veča).

Za letošnje leto še ni končnih podatkov, ker leto še ni kon-

čano. Zato predstavljajo te številke le oceno. Ko primerjamo podatke z lanskim letom 1955, moramo upoštevati, da so cene letos nekoliko porasle. Če bi tudi podatke za lansko leto preračunali na sedanje cene, tedaj je lani družbeni proizvod znašal skupno 1.656 milijard ali 94.335 din na prebivalca. Bil je torej nekaj višji kakor letos, predvsem zato, ker je bila kmetijska proizvodnja večja, pravzaprav pa tudi obseg gradbenih del.

Kaj so pokazali natečaji za investicijske kredite v kmetijstvu

V Bosni in Hercegovini je bilo v septembru lani na IX. natečaju za investicije v kmetijstvu prijavljenih 149 prošelj za posojila iz splošnega investicijskega sklada v skupnem znesku 2.766.664.000 dinarjev.

Na tem natečaju je sodelovalo 85 kmetijskih zadrug, ki so prosile za 359.162.000 din, 3 vodne skupnosti, ki so prosile za 541.732.000 din za melioracije, ena okraj. zadruga, ki je prosila za 63.443.000 din, 30 kmetijskih ustanov s samostojnim finansiranjem, ki so prosile za 437.074.000 dinarjev in 30 ljudskih odborov, ki so prosili za 1.365.235.000 din (med temi je bilo 5 prošelj za melioracije v znesku 1.195.127.000 din).

Pri pregledu na tem natečaju predloženih prošelj so bile ugotovljene določene pomanjklivosti v investicijskih elaboratih, tako da je banka že po formalni strani izločila iz sodelovanja pri natečaju 38 prošelj za 326.970.000 dinarjev, in to predvsem zato, ker so investitorji prosili za posojila za namene, za katere jih po IX. natečaju niso odobraval. Tako je na primer ljudski odbor Mostarja prosil za posojilo za zgraditev mlekarne, po razpisnem natečaju pa ni imel pravice sodelovati pri natečaju, ker so v te namene mogle sodelovati samo gospodarske organizacije s pretežno lastno proizvodnjo surovin. Nekatere organizacije ni moglo dokazati, da jim bo zagotovljen delež in garantni znesek pri graditvi investicije, za katero so prosile posojilo (ekonomija KPD Novi Grad). Nekaj jih je bilo kreditno nesposobnih.

Vse to govori o tem, da se je treba v prihodnje resneje lotiti vlaganja prošelj za posojila, do-

bro proučiti pogoje razpisnega natečaja, kajti če pogoji niso izpolnjeni, se organizacije izpostavljajo odvemu stroškom pri izdelavi investicijskih elaboratov.

Pri razpravljanju o elaboratih so v bancnih strokovnih komisijah odklonili 24 prošelj za posojila v znesku 133.147.000, ker investitorji niso mogli dokazati rentabilnosti in ekonomičnosti objekta, ki so ga želeli s posojilom zgraditi, ker so bili nekateri ekonomski objekti predimenzionirani, ker ni bilo zagotovljeno strokovno vodstvo za vodenje proizvodnje itd.

Banka je odklonila prošnje za posojila tudi tistim investitorjem, ki so prosili, da bi iz splošnega investicijskega sklada dobili sredstva za zgraditev obrambnih napeljav pred poplavlami v skupnem znesku 838.129.000 din, ker dajejo po zveznem družbenem planu sredstva v te svrhe iz posebnega sklada (vodni sklad).

Razen tega 22 prošelj za posojila, ki so izpolnjevali pogoje za odobritev posojil in so bili predlagani od strokovnih komisij za skupaj 138.701.000 dinarjev, ni dobilo posojila zaradi pomanjkanja sredstev v letošnjem letu za objekte vskladiščenja dodelanih in predelanih pridelkov, ker so po zveznem družbenem planu za leto 1956 imela prednost kmetijska posestva in kmetijske zadruge za gospodarske objekte (hlevi za ovce, hlevi za živino, sadovnjaki) in za melioracijske objekte.

Na temelju tega je bilo na IX. natečaju odobrenih iz naslova posojil za investicije v kmetijstvu 1.329.610.000 din iz splošnega investicijskega sklada in so bili o tem izdani tudi sklepi o odobritvi.

Če pa pogledamo, kako daleč je napredovalo sklepanje pogodb med banko in investitorji o odobrenih posojilih, vidimo, da se v tem pogledu investitorji niso posebno potrudili, da bi čimprej sklenili pogodbe in začeli izkoriščati odobrena posojila. Tako jih je na primer za odobrenih 1.329.699.000 dinarjev od 65 investitorjev sklenilo pogodbe z

banko samo 14, za skupni znesek 826.000.000 dinarjev. To pomeni, da mora še 50 investitorjev skleniti pogodbe, da bi mogli uporabljati odobrena posojila.

Vzročje, zakaj doslej še niso bile sklenjene pogodbe, tiči delno tudi v tem, ker so investitorji dolžni, da pred sklenitvijo pogodbe prinesejo jamstvo ljudskega odbora, da bodo redno odplačevali posojilo, ki jo je okraj obljubil, ko je investitor vložil prošnjo za posojilo. Dajanje jamstev je vezano na sklicanje skupščin ljudskih odborov, na katerih sklepajo, ali bo dano jamstvo ali ne.

Teh skupščin ne sklicujejo pogosto in tako tudi investitorji čakajo, da bi mogli dobiti garancijo. Prav tako so dolžni zagotoviti predpisani delež in jamstveni znesek, ta sredstva pa v večini primerov daje ljudski odbori iz okrajnih investicijskih skladov. V teh skladih so sredstva, ki so namenjena za kmetijstvo, pa je veliko odvisno od investitorjev, da za ta sredstva čim prej prosijo, kajti šele, ko jih dobijo, lahko sklenejo pogodbo z banko za uporabo iz splošnega investicijskega sklada odobrenega posojila. Tam, kjer so se investitorji bolj potrudili, so ljudski odbori ugodili njihovim prošnjam in tu je prišlo do sklenitve pogodb in možnosti uporabe posojil.

Glede na dosežanje izkušnje je nujno, da tukaj opomnimo, da so številni investitorji povzeli izdelavo gradbenih načrtov zasebnim osebam, kar je v nasprotju s predpisi uredba o gradbenem projektiranju, kjer je izrecno naznačeno, da lahko gradbene načrte izdelujejo samo projektivna podjetja ali projektivni biroji, ki so bili ustanovljeni po predpisih uredba o ustanavljanju podjetij. Na XVIII. natečaju, ki je bil razpisán, bo banka sprejemala samo take načrte, ki jih je izdelalo pooblaščenno podjetje, ne bo pa sprejemala načrtov, ki so jih izdelale zasebne osebe, ne glede na to, ali so za delo pooblaščen ali ne.

Nikola Pavičič